Tulevaisuusvaliokunta 23.4.2021

Lausunto valtioneuvoston selonteosta kestävän kehityksen Agenda2030-toiminta-ohjelmaan Kainuun maakunnan sekä ”Naisnäkökulmaa elinvoimapolitiikkaan”– kokeilun näkökulmasta

Taustaa Kainuun tilanteesta väestönkehityksen näkökulmasta

Tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien puute ja työmarkkinoiden sukupuolten välinen segregoituminen ovat luoneet Kainuussa ja koko Pohjois-Suomessa vakavan ongelman: nuorten naisten ja miesten määrän välisen epätasapainon, joka on Kainuussa Suomen maakunnista vaikeimpia. Nuorten aikuisten ikäluokassa (20–29 v.) Kainuussa on 800 naista vähemmän nuoriin miehin verrattuna.

Maakunnan perinteinen elinkeinorakenne tarvitsee moninaista osaamista pysyäkseen kilpailukykyisenä myös jatkossa. Kainuussa on tällä hetkellä työvoimapula. Voimakkailla työvoimapulan aloilla sukupuolten välinen segregaatio on vahva~~a~~. Sotealalla on voimakas ja alati kasvava pula työvoimasta ja ala työllistää erityisesti naisia. Kaivannais- sekä metalli- ja muut teknologiateollisuuden alat ovat miesvaltaisia ja ne työllistävät paljon ~~ja~~ sekä hakevat uutta työvoimaa. Kainuun elinvoiman vahvistaminen edellyttää mies- ja naisvaltaisten alojen sukupuolirakenteiden murtamista yhteistyössä alan yritysten ja oppilaitosten kanssa. Kun miesvaltaisille aloille saadaan lisää naisia ja naisvaltaisille aloille lisää miehiä, mahdollisuuksien tasa-arvo vahvistuu ja toimialojen uudistamisen innovaatiopääoma sekä Kainuun elinvoiman mahdollisuuden kasvavat. Tämä on kuitenkin syvien rakenteiden takia haastavaa.

Naisnäkökulmaa Kainuuseen -kokeilu on tuonut esiin tarpeen vahvistaa aktiivisesti kestävää kehitystä lisäämällä tyttöjen ja naisten mahdollisuuksia merkitykselliseen elämään Kainuussa, erityisesti koulutustarjontaa monipuolistamalla ja työmarkkinoiden sukupuolirajoja murtamalla.

Tulevaisuusvaliokunnalle annettavassa lausunnossa käsitellään tavoitteita 4. (Koulutus), 5. (Tasa-arvo) sekä 8. (Kestävä talouskasvu ja työllisyys) erityisesti Kainuun Naisnäkökulmaa elinvoimapolitiikkaan kokeilun näkökulmasta: mitä synenergioita tai riskejä selonteon toimenpiteisiin liittyy väestö- ja aluekehityksessä.

Valtioneuvoston selonteon ehdottamat toimenpiteet huomioivat em. tavoitteissa (4,5,8) pääsääntöisesti sukupuolten välisen tasa-arvon, mutta alueellisesti etenkin Pohjois-Suomen osalta jännitteitä voi syntyä. Lausunnossa nostamme esiin seuraavat viisi näkökulmaa: nuorten naisten osallisuuden kehittäminen, tasa-arvoiset yliopistokoulutusmahdollisuudet, kohtaanto-ongelman ratkaisemisen, tasa-arvosuunnittelun sekä viestinnän merkityksen.

Suomen 2000-luvun väestönkehitys on polarisoitunut kasvaviin keskuksiin sekä väestöään menettäviin alueisiin. Toteutunut aluekehitys ei ole kestävän kehityksen mukaista eikä luo kestävää tulevaisuutta. Muuttoliike synnyttää ja syventää alueiden sukupuolirakenteen vinoutumista; kasvavilla alueilla asuvista enemmistö on naisia ja väestöä menettävillä alueilla miehiä.

KAINUUN LIITTO

Osoite:
Kainuun liitto,
Kauppakatu 1
87100 Kajaani

Sähköposti:
minna.komulainen@kainuunliitto.fi
puh. 044 410 0726
www.kainuunliitto.fi

Yhteystiedot:
Minna Komulainen, TkT, KTM,
aluekehitysasiantuntija,
Kainuun liitto

Y-tunnus:
2496992-4

Kainuun pilottihanke osoitti, että alueen vinoutunut sukupuolirakenne syntyy nuorten naisten (miehiä aktiivisemman) koulutukseen liittyvän lähtömuuton vuoksi. Keskeinen syy Kainuussa tähän oli yliopistollisen koulutuksen puuttuminen alueelta. Paluumuuton sijaan tutkinnon suorittaneet jäävät useammin työhön koulutuspaikkakunnille, jolloin aivovuodosta tulee pysyvää. Yliopistollisen koulutuksen puute Kajaanissa on siten keskeinen syy siihen, että Kainuun väestörakenteesta puuttuu paljon nuoria naisia.

Naisnäkökulmaa elinkeinopolitiikkaan -kokeilun yksi merkittävä johtopäätös on, että yliopistollista koulutusta on hajautettava, jos halutaan vähentää nuorten naisten poismuuttoa alueilta ja tasoittaa sukupuolirakennetta. Tämä johtopäätös on yleistettävissä.

Maakuntakeskuksista voimakkaimmin ovat kasvaneet kaupungit, joissa on oma yliopisto ja monipuolista yliopistollista perustutkintokoulutusta. Manner-Suomessa on 18 elinvoimaista maakuntaa, joilla kaikilla on tärkeä merkitys Suomen bruttokansantuotteen muodostumisessa. Koulutuspoliittisilla toimenpiteillä pitää varmistaa, että koko Suomen potentiaali saadaan käyttöön.

Jotta Kainuun elinvoimaa naisnäkökulmasta voidaan vahvistaa ja turvata maakunnan kansantaloudellinen lisäarvo, maakuntaan pitää saada pysyvää yliopistollista perustutkintokoulutusta osaksi Kainuussa toimivaa Kajaanin yliopistokeskusta.

Seuraavaksi käydään lävitse selonteon alatavoitteita Kainuun maakunnan ja Naisnäkökulmaa-kokeilun näkökulmasta nostaen esiin synenergioita, riskejä ja esimerkkejä nykyisistä tai tulevaisuudessa mahdollisista positiivisista ja negatiivisista kehityskuluista, joita tavoitteiden yhtäaikaiseen edistämiseen voi liittyä, erityisesti Naisnäkökulmaa Kainuuseen -kokeilun kannalta. https://www.eduskunta.fi/valtiopaivaasiakirjat/VNS+3/2020

TAVOITE 4: Taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet

4.2: Varhaiskasvatusoikeus ulotetaan yhtäläisesti kaikille lapsille.

Naisnäkökulmaa pilotin mukaan Kainuussa niin kuin syrjäisillä alueilla yleensäkin tulisi aktiivisesti edistää naistyöpaikkojen syntymistä ja säilyttämistä. Esimerkiksi hallituksen tavoite (4.2) varhaiskasvatuksen koulutuksesta ja ammattilaisten saatavuudesta on merkittävä mm. Kainuulle, mistä Oulun yliopisto lakkautti erittäin suositun ja alueelle tärkeän varhaiskasvatuksen koulutuksen ja opettajankoulutuksen vuonna 2010. Kainuussa on tällä hetkellä kova pula varhaiskasvatuksen ammattilaisista sekä opettajista, muualta on vaikeaa saada muuttamaan ammattilaisia alueelle. Varhaiskasvatuksen ja muun yliopistokoulutuksen vahvistamista Kainuuseen tarvitaan, samoin kuin yliopistokeskuksen uutta toimintaa myös naisvaltaisille aloille.

4.3: Ammatillisen koulutuksen reformi on lisännyt joustavuutta opintoihin pääsyn ja suorittamisen osalta.

Hallituksen aikomus lisätä merkittävästi niiden nuorten ja aikuisten määrää, joilla on työllistymiseen ja yrittäjyyteen tarvittavat taidot, kuten tekninen ja ammatillinen osaaminen (4.3, 4.4) on tärkeää. Yrittäjyyden, viestinnän ja taloustaitojen samoin kuin ammatillisten valmiuksien kehittäminen on Naisnäkökulmaa-kokeilun näkökulmasta tärkeää. Esimerkiksi erilaisten osaamispassitoiminnan tai muun näyttöjen varassa toimivien kokeilujen kehittäminen voi avata uusia mahdollisuuksia nuorille.

Jokaiseen 18 maakuntaan tarvitaan koulutuspolku varhaiskasvatuksesta ja peruskoulutuksesta toiselle asteelle sekä ammattikorkea- ja yliopistokoulutukseen saakka.

Hallituksen aikomus laatia korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelma, jossa käydään läpi korkeakoulutuksen sosiaalisen, alueellisen ja kielellisen tasa-arvon toteutuminen sekä ryhdytään selvityksen pohjalta tarvittaviin toimiin, on erittäin merkittävä ja kannatettava (4.3.). Hallituksen suunnittelemia lisäopintopaikkoja on tärkeä saada myös Kainuuseen osaajapulaa helpottamaan

(4.3), erityisesti alanvaihtajille ja lisäpätevyyttä etsiville syntyisi näin vaihtoehtoisia valintaväyliä tutkintokoulutukseen (4.3).

Hallituksen suunnitelma lisätä aloituspaikkoja on hyvä, mutta jos aloituspaikat kohdentuvat jo ennestään vahvoille yliopistopaikkakunnille, niiden vetovoima vain kasvaa ja syrjäseutujen kuten Kainuun nuoret aikuiset, erityisesti naiset, muuttavat entistä enemmän pois maakunnasta. Tämän ehkäisemiseksi esitämme, että aloituspaikat hajautetaan ja niitä kanavoidaan Kainuuseen. Maisteriohjelmat eivät yksin riitä. Kainuuseen pitää saada pysyvää yliopistollista perustutkintokoulutusta, joka tarjoaa veto- ja pitovoimaisen vaihtoehdon kainuulaisille naisille jäädä tai muualta kotoisin oleville tulla lukion jälkeen Kainuuseen opiskelemaan yliopistotutkintoa.

Nyt selvitetään, voidaanko Kajaanin yliopistokeskukseen tuoda alueen tarpeisiin vastaavia, eri alojen tutkintoon johtavia koulutuksia, joita muissa yliopistokeskuksissa on paljon. Esimerkiksi Porissa ja Kokkolassa muuntokoulutustyyppisillä maisteriohjelmilla on pitkä historia ja jatkuvuus takanaan.

4.4: Jatkuvaan oppimiseen kiinnitetään enenevästi huomiota.

Yliopistollinen koulutus on nuorten aikuisten ikäluokan pito- ja vetovoiman keskeisimpiä tekijöitä. Toimiva alueellinen ratkaisu voisivat olla esimerkiksi uuden etäopiskelun aikakauden monimuotomenetelmiä hyödyntävät, tarvittaessa tarpeenmukaisesti vaihtuvat koulutukset, joissa kuitenkin on Kainuuseen sijoittuvia opiskelijaryhmiä.

Kohta (4.4, 4.7.) Hallituksen tavoite jatkuvan oppimisen edistämisestä sekä eri alueiden ja toimialojen työvoimatarpeeseen vastaamisesta ovat erittäin merkityksellisiä Kainuun ja koko Pohjois-Suomen kannalta. Pulaa on myös muun muassa lääkäreistä, psykologeista, sairaanhoitajista, lähihoitajista. Tilanne on jo nyt erittäin haastava, ja osaajapula hankaloittaa peruspalveluiden tuottamista alueella.

Uudelleenkoulutus ja jatkuvan oppimisen edistäminen voi murtaa toimialojen sukupuolittunutta segregaatiota sekä uudistaa elinkeinorakennetta.

Lastenkulttuurin yleis- ja hankeavustuksien tuki voi myös luoda uusia työmahdollisuuksia nuorille naisille ja uusia naistyöpaikkoja (4.4). Tuen jakamisessa tulee huomioida myös alueellinen kattavuus.

4.5: Sukupuolten väliset erot oppimistuloksissa ovat edelleen Suomessa suuret.

Kohta ”Parannetaan työttömien mahdollisuuksia opiskella sivutoimisesti työnhaun ohessa (4.5)” voi avata merkittäviä mahdollisuuksia syrjäseutujen pitämiseen elinvoimaisena. Se tarjoaisi myös nuorille naisille mahdollisuuden asua Pohjois-Suomessa, perustaa perheen ja opiskella, jos työtä ei ole heti saatavilla.

4.7: Kestävä kehitys läpäisee kaikki koulutusasteet varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle (myös ammatillinen), ja sisältyy myös korkeakoulujen kanssa käytyihin sopimusneuvotteluihin.

Hallitus vahvistaa koulujen ja oppilaitosten demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta ja osallistamista. (4.7.) Naisnäkökulmaa pilotin valossa osallisuuden kehittäminen vähentää syrjäytymistä ja lisää yhteiskunnallista sitoutumista. Pohjois-Suomessa lähtemisen ja poismuuton malli on vahvaa ja koulutusmahdollisuuksien tai paluumuuttomahdollisuuksien tarjoaminen ehkäisee ongelmaa, mikä syntyy esimerkiksi Kainuussa, missä 20-29-vuotiaiden ikäluokassa puuttuu yli 800 nuorta naista. Tämä yhteiskunnallinen kehitys on monella tavalla ongelmallista: aktiivisten naisten toimintatarmo ja näkemykset jäävät puuttumaan päätöksenteossa ja yhteiskunnallisessa kehittämisessä, parinmuodostus vaikeutuu huomattavasti ja tätä kautta myös syntyvyys jää alhaiseksi.

Naisten ääni ja ideat jäävät vähälle huomiolle myös elinvoiman osatekijöiden kuten palvelujen, asumisen ja liikenteen kehittämisessä. Samalla on havaittu, että nuoret naiset ovat avainryhmä, joka asuinpaikan valinnoillaan määrää tulevan aluekehityksen suuntaa. Heidän ääntään ei ole varaa menettää yhteiskunnallisesta keskustelusta ja kehittämisestä. Jatkossa kokeilun näkemykset ja ideavoima on tarkoitus kanavoida osaksi maakunnallista ja kunnallista päätöksentekoa, mm. Kajaanin kaupunkistrategian ja Kainuun maakuntaohjelman laadinnan tueksi. Tällaisia osallistamisen malleja voitaisiin tuoda esiin myös laajemmin valtakunnallisesti ja mahdollistaa nuoria, etenkin naisia tuomaan äänensä esiin.

TAVOITE 5: Saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia

5.1: Suomessa sukupuolten tasa-arvotilanne on hyvä, mutta haasteita edelleenkin on.

Hallituksen tasa-arvo-ohjelman kohdat perusteettomiin naisten ja miesten välisiin palkkaeroihin puuttumisesta, sukupuolivaikutusten arvioinnista sekä anonyymistä rekrytoinnista nousivat esiin myös Naisnäkökulmaa hankkeen suosituksissa. Erityisesti anonyymi rekrytointi voi lisätä naisten työmahdollisuuksia harvaanasutuilla syrjäseuduilla sekä voi olla iso askel sukupuolten välisen segregaation purkuun eri toimialoilla, jolloin esimerkiksi metsä- ja teknisille aloille voitaisiin saada rekrytoitua lisää naisia.

Metsä- ja tekniset alat ovat esimerkkejä aloista, joille ei ole riittävästi hakijoita (ei miehiäkään). Näillä aloilla tarvitaan erityishankkeita alan koulutuksen ja oppilaitosten markkinoimiseksi. Kainuusta tästä on hyvänä esimerkkinä käynnissä oleva Rekry-Kainuu-hanke. Sen tuloksena alan oppilaitoksiin hakeutumista on saatu merkittävästi aktivoitua. Näiden toimenpiteiden entistä määrätietoisempaa kohdistamista potentiaalisiin naishakijoihin on edelleen mahdollista lisätä.

5.4: Tasa-arvoa tavoitteleva perhevapaauudistus etenee ja sosiaaliturvauudistuksessa on tarkoitus ottaa huomioon sukupuolinäkökulma.

Sukupuolikiintiöt päätöksenteossa ovat osaltaan purkaneet sukupuolten välistä segregaatiota. Myös tiettyyn sukupuoleen painottuvilla aloilla ja työpaikoissa tulisi mahdollistaa, ja jopa suosia vähemmistönä olevaa sukupuolta rekryvalinnoissa, jos muuten hakijat ovat tasavertaisia. Nuoret naiset toivat myös esiin, että työnantajilla tulisi olla rohkeutta ja avarakatseisuutta palkata nuoria naisia. Tämä auttaisi paluuta kotiseudulle takaisin. Tähän tarvitaan kampanjoita, kokeiluja ja viestintää.

5.5: Tasa-arvo toteutuu poliittisessa osallistumisessa, mutta taloudellisessa päätöksenteossa on haasteita.

Naiset pääsevät jo helpommin mukaan politiikkaan. Yrittäjyyden maailma on usein miesten, tai ainakin naisvaltaisia palvelualoja väheksytään. Tarvitaankin tasa-arvokampanjoita myös yrittäjyysjärjestöissä. Yksi taustatekijä sille, että nuoret naiset osallistuvat elinkeinopolitiikkaan vähäisemmin voi olla puutteet talousosaamisessa (matematiikka, taloustiede). Tarvitaan kynnystä madaltavia toimia, kampanjoita ja asennekasvatusta, että nuorille naisille saataisiin lisää tilaa ja heitä kutsuttaisiin mukaan kehittämään yhteisiä asioita. Nais- ja inklusiivista näkökulmaa alueiden elinvoimapolitiikassa ja päätöksenteossa voitaisiin edistää, jos kuntiin tai maakuntiin nimettäisiin tasa-arvotoimikunnat tai laadittaisiin **maakunnalliset tasa-arvo-ohjelmat**, sekä huolehdittaisiin naisnäkökulman ja muun inklusiivisen näkökulman edistämisestä aktiivisesti.

Mietinnön esiin nostama teema kuten uuden teknologian ja innovaatioiden tasa-arvovaikutuksiin huomion kiinnittäminen ja sukupuolinäkökulma ilmastonmuutoksen vastaisissa toimissa voi tuoda nuorille naisille uusia elinkeinomahdollisuuksia ja olla omalta osaltaan purkamassa segregaatiota.

TAVOITE 8: Edistää kaikkia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja

8.2: Tuottavuuskehitys on heikentynyt.

Jos tuottavuus ei kasva, se vähentää julkisen rahoituksen mahdollisuuksia pitää yllä sosiaali- ja terveyden huollon työpaikkoja samalla kun po. palvelujen tarve koko ajan kasvaa.

8.3: Suomi edistää yrittäjyyttä ja yritysten kestävää kasvua

Hallituksen työllisyystoimien, joilla tavoitteena on saavuttaa 80 000 lisätyöllisen työllisyysvaikutukset, toivotaan myös vahvistavan syrjäseutujen nuorien mahdollisuuksia. Työn murros voi myös luoda mahdollisuuksia Kainuulle ja koko Pohjois-Suomelle. Hallituksen toimia toivotaan suunnattavan niin että monipaikkaisuus, etätyön tekemisen mahdollisuudet, kaksoiskuntalaisuus ja muut joustavat ratkaisut olisivat mahdollisia.

Yrittäjäpalveluekosysteemeissä pitää myös huomioida erityisesti naisille suunnatut palvelut ja niiden kokeiluja pitää edistää. Myös osuuskuntayrittäjyyden edistämistä tarvitaan, se voi tarjota nuorille naisille sen ensimmäisen työpaikan tai matalan kynnyksen siirtyä työelämään palvelusektorilla.

8.5: Työllisyysaste on 71,9 %

Vähäväkisille seuduille, kuten Kainuulle on tärkeää houkutella uusia osaajia, myös kansainvälisesti. Siitä näkökulmasta hallituksen suunnitelmat parantaa myös maahanmuuttajien valmiuksia ja uudistaa työvoimapalveluita tukemaan nopeaa työllistymistä ovat tärkeitä.

Nuorten naisten raadeissa esiin tuli kuntien muutto/tulopalvelun kehittäminen. Paluumuuton helpottamiseksi tarvitaan niin viestintätoimiin resurssointia, tiedon tarjoamista alueesta helposti kuin tietoa työmahdollisuuksista kenties jopa rekrypalveluista. Kainuussa sitä onkin kokeiltu ansiokkaasti RekryKainuu-hankkeessa.

Hallitus panostaa naisten rooliin taloudessa ja naisyrittäjyyteen (8.5). Kainuussa ja nuorten naisten poismuutosta kärsivillä alueilla naisyrittäjyyden edistäminen on yksi keino tasapainottaa kehitystä. Yrittäjäkoulutusta tulee toteuttaa läpäisyperiaatteella kaikilla koulutuksen tasoilla. Työelämään valmistumisvaiheessa – ammattioppilaitoksissa ja korkeakouluissa – tulee toteuttaa erikoistumisopintoja naisyrittäjyyteen.

Hallituksen tavoite tukea alle 25-vuotiaalle ja vastavalmistuneelle työpaikka, sekä oppisopimuskoulutuksen lisääminen on Kainuun kaltaisten alueiden nuorten työllistämiseen merkittävä kädenojennus.

8.9: Suomi on onnistunut matkailualan kestävyyden edistämisessä.

Hallituksen aikomus käynnistää kansallisen matkailun ohjelmakokonaisuus, jonka avulla jatketaan matkailualan kestävää kasvua ja tuetaan matkailuyrittäjyyden lisääntymistä (8.9), on tärkeä koronapandemiasta kärsineelle toimialalle. Matkailutoimiala tarjoaa paljon työmahdollisuuksia nuorille naisille. Kainuussa etenkin korona-aika on vähentänyt työpaikkoja matkailussa, mikä on kohdistunut etenkin nuoriin naisiin. Suomen koronaelvytystoimenpiteistä matkailuelinkeinon kasvun ja kansainvälistymisen tukeminen on elinkeinopolitiikan naisnäkökulmasta erittäin tärkeä ja kannatettava toimenpide. Hallituksen aikomus luovien alojen kasvun tukemiseksi ja kulttuurimatkailun vahvistamiseksi (8.9, 12.b) tukevat nimenomaan koronasta kärsineitä aloja. Koronan vaikutukset naisten työllisyyteen ovat olleet erityisen negatiiviset ja näkyvät mm. Kainuun matkailussa, tapahtumatuotannossa ja luovilla aloilla. Näiden toimien elvyttäminen ja vahvistaminen ovat naisnäkökulmasta tärkeitä.

Liite 1. Naisnäkökulmaa elinvoimapolitiikkaan –kokeilu

Naisnäkökulmaa Kainuuseen -hanke oli Kainuun liiton ja Kajaanin kaupungin yhteinen kokeilu, jonka tehtävänä oli luoda perusta naisnäkökulman vahvistamiselle Kainuun elinvoimapolitiikassa. Hankkeen toteutti aluekehittämisen konsulttitoimisto MDI. Hankkeen taustalla oli Kainuussa käyty pidempiaikainen keskustelu naiskadosta ja naisten asemasta alueen kehittämisessä.

Kainuu elää todeksi Suomessa yleistä kehityskulkua, jossa nuoret naiset muuttavat suurempiin kaupunkeihin koulutuksen ja työn perässä nuoria miehiä useammin. Nuorten naisten ja nuorten miesten määrän välinen epätasapaino on maakuntatasolla yksi maan suurimpia. Tämä on monella tavalla ongelmallista: aktiivisten naisten toimintatarmo ja näkemykset jäävät puuttumaan päätöksenteossa ja yhteiskunnallisessa kehittämisessä, parinmuodostus vaikeutuu huomattavasti ja tätä kautta myös paikkakunnan syntyvyys jää alhaiseksi.

Kainuun elinkeinorakenne on naisten näkökulmasta vino, maakunnassa korostuvat miesenemmistöiset alat sekä sosiaali- ja terveyspalvelut. Naisten, erityisesti korkeakoulutettujen naisten työpaikkoja on maakunnassa liian vähän. Maakunnan traditionaalinen elinkeinorakenne tarvitsee moninaista osaamista pysyäkseen kilpailukykyisenä myös jatkossa. Naistyöpaikkoja voi hyödyntää tukemaan sekä elinkeinorakenteen tervettä monipuolistamista että nykyisten alojen sisäsyntyistä uudistumista. Samalla on purettava ammattien sukupuolisidonnaisuutta eli segregaatiota, vaikka sen vaikutukset toteutuvatkin hitaasti.

Kainuusta lähtemisen ja muualla menestymisen malli tarvitsee rinnalleen vahvoja malleja siitä, että Kainuu on myös nuorten naisten mahdollisuuksien maakunta. Ollakseen vetovoimainen on alueen tarjottava kiinnostavia mahdollisuuksia – myös eri sukupuolille. Elinvoiman osatekijöiden kuten palvelujen, asumisen ja liikenteen kehittämisessä naisten ääni ja ideat jäävät liian vähälle huomiolle. Samalla on havaittu, että **nuoret naiset ovat avainryhmä, joka asuinpaikan valinnoillaan määrää tulevan aluekehityksen suuntaa**. Heidän ääntään ei ole varaa menettää yhteiskunnallisesta keskustelusta ja kehittämisestä.

Kokeilun suositukset: Naisnäkökulmaa elinvoimapolitiikkaan

Naistyöpaikat auttavat lyhyellä tähtäimellä, segregaation purku pitkällä

1. Maakunnan kärkialojen tarkistaminen ja kohdentaminen myös naisenemmistöisille osaamisaloille sekä läpileikkaavia, kohdennettuja toimia työpaikkojen lisäämiseksi naisenemmistöisillä osaamisaloilla.
2. Harjoittelupaikkaohjelma sekä Kainuussa että muualla opiskeleville opiskelijoiden sitouttamiseksi maakunnan työmarkkinoille.
3. Oppilaitosten, opinto-ohjaajien ja TE-palveluiden sukupuolitietoisen ohjauksen ja normitietoisuuden osaamisen vahvistaminen ja jakaminen toimijoiden kesken segregaation purkamiseksi.
4. Naisten uraa ja monipuolista työllistymistä tukevia vertaisverkostoja ja koulutuksia.

Osallistaminen sitouttaa

5. Osallistetaan kohdennetusti naisia maakuntaohjelman, kaupunkistrategian, hyvinvointisuunnitelman ja muiden valmisteilla olevien suunnitelmien tekemiseen esim. naisraatien tai sosiaalisen median naisryhmän kautta.
6. Tuetaan avointa ja syrjimätöntä rekrytointia mm. anonyymin rekrytoinnin, osaamiskuvausten ja muiden normitietoisten menetelmien avulla.

Naisnäkökulma vahvistuu viestinnällä

7. Imago- ja brändiviestinnän sanoituksen, kuvaston, kohdeilmiöiden ja kanavien viritys naisnäkökulmaan sopiviksi naisraatien ja naisverkostojen kanssa
8. Kaupungin ja maakunnan viestijöiden koulutus tunnistamaan ja ehkäisemään sukupuolittumista ja naisiin kohdistuvaa verkkovihaa.

9. Yhteistyö alueen mediatoimijoiden ja naisverkostojen kanssa menestyvien naisten mallien viestinnässä ja naisnäkökulman vahvistamisessa

Aluekehittämisen ja elinvoimapolitiikan investointien seuranta

10. Sisällytä sukupuolivaikutusten arviointi osaksi elinvoimapolitiikan prosesseja, kuten maakuntaohjelman valmistelua, omaan toimintamalliin sopivalla tavalla, mm. sisäisenä pohdintana, osallistavana kommentointipyyntönä tai laajempana sukupuolivaikutusten arviointiprosessina.
11. Kirjoita kyselyihin ja palautelomakkeisiin viittaus antaa palautetta palveluista, toiminnasta tai suunnitelmista myös sukupuolisensitiivisestä näkökulmasta.

Yhteisölliset uudet kokeilut

12. Tulomuuton tuki, jotta asunnon, puolison työpaikan, perheen tarvitsemien palvelujen ja vapaa-ajan mahdollisuuksien löytäminen sujuu helposti
13. Yhteisölliset (etä)työtilakokeilut ja kehittäminen toimivaksi konseptiksi.
14. Hyödynnä kokemusasiantuntijat ja raadit kunnallisten ja yksityisten palveluiden kehittämisessä naisnäkökulmasta.

Tutustu raporttiin: https://kainuunliitto.fi/yhteistyo/viestinta-maakuntakuva-ja-mainetyo/markkinointi/

Yhteystiedot: Minna Komulainen, TkT, KTM, aluekehitysasiantuntija, Kainuun liitto, puh. 044 410 0726, minna.komulainen@kainuunliitto.fi, https://kainuunliitto.fi/

Kuva 1. Naisnäkökulmaa elinvoimapolitiikkaan -kokeilun huoneentaulu. (Lähde: Kainuun liitto 2021, https://kainuunliitto.fi/yhteistyo/viestinta-maakuntakuva-ja-mainetyo/markkinointi/)